

KAKO SE PRI VAŠI HIŠI REČE?

Hišna imena v vaseh Selo in Zabrežnik

KAKO SE PRI VAŠI HIŠI REČE?

Hišna imena v vaseh Selo in Zabrežnik

Občina
Ziri

KAKO SE PRI VAŠI HIŠI REČE?

Hišna imena v vaseh Selo in Zabrežnik

Zbrali in uredili: Kristina Miklavčič (Razvojna agencija Sora) in Klemen Klinar

Slikovno gradivo: Slovenski etnografski muzej, Ljubomir Cankar, Ana Hladnik, Olga Kogovšek, Zdenka Novak, Karmen Reven, Miran Trček in Uroška Uršič (osebni arhivi krajanov)

Oblikovanje: Standart, Simon Pavlič s.p

Škofja Loka, junij 2026

UVOD

Hišna imena so del nesnovne kulturne dediščine slovenskega podeželja. Izoblikovala so se na podlagi značilnosti določenega območja, prebivalcev in njihovih dejavnosti z namenom lažjega ločevanja ljudi med seboj. Domača imena so se na domačijah obdržala kljub menjavi lastnikov hiš in njihovih priimkov, ponekod pa z opuščanjem kmetovanja in podiranjem starih poslopij izginjajo iz vsakdanjega govora. Vsa hišna imena določenega območja pogosto poznajo in uporabljajo le še starejši. Raba hišnih imen je vpisana v državni Register nesnovne kulturne dediščine Slovenije pri Ministrstvu za kulturo.

Da bi preprečili njihovo izginotje in razširili njihovo uporabo, je bil v okviru projekta Stara hišna imena – obraz dediščine naših krajev ob sofinanciranju Občine Žiri opravljen podroben pregled nekdanjih in današnjih hišnih imen v vaseh Selo in Zabrežnik župnije Žiri.

Podatki za sezname hišnih imen, ki so objavljeni v tej knjižici, so bili pridobljeni s pregledom zgodovinskih virov, franciscejskih katastrov in družinskih knjig, zelo pomembno vlogo pa so pri zbiranju odigrali starejši domačini, s katerimi smo opravili razgovore, in drugi krajanji, s katerimi smo se sestali na zanimivem srečanju.

V knjižici so zbrana stara hišna imena, ki jih domačini za navedene lokacije še poznajo, čeprav se imena v nekaterih primerih ne uporabljajo več. Poleg tega v spodnjem delu tabel navajamo še imena, ki so evidentirana v zgodovinskih virih, vendar so se očitno že izgubila, ker med ljudmi niso več poznana.

Pomen in izvor hišnih imen

S hišnimi imeni se ohranja domače narečje in njegove krajevne govorne posebnosti. Hišna imena večkrat sporočajo tudi zgodovinske posebnosti kraja ali domačij, z njimi se ohranja identiteta določenega območja in pripadnost ljudi domačemu kraju in domačiji.

Izvor hišnih imen je raznolik in marsikdaj ni več poznan. Najpogosteje izvirajo iz:

- ledinskih imen ali lokacije domačije (npr. Pri Brdarju – po lokaciji hiše na hribu, Pri Graparju – po lokaciji hiše ob ozki dolini s strmimi pobočji (ob grapi), Pri Kališarju – po lokaciji, kjer je pogosto voda – mokrišče (kal), V Brežniku – po ledinskem imenu Brežnik),
- osebnih imen (npr. Pri Tonetu – po imenu Anton, Tone, Pri Martincu – po imenu Martin, Pri Povletu – po imenu Pavle, Pri Johanu – po imenu Janez, Johan, Pri Ajnžetu – po imenu Anže, Pri Šemaniku – po imenu Simon),
- priimkov (npr. Pri Klunu – po priimku Klun, Pri Šubcu – po priimku Šubic, Pri Cankarju – po priimku Cankar),
- vzdevkov, ki so nastali na podlagi statusa, telesnih posebnosti ali duševnih lastnosti nosilca, iz imen živali, rastlin, značilnih jedi, predmetov... (npr. Pri Krtarju – po krtih, Pri Brezarju – po brezah),
- poimenovanj za poklice, dejavnosti ali statuse (npr. Pri Zagarju – po dejavnosti cestarja, narečno *zagarja*, Pri Pintarju – po dejavnosti sodarja, narečno *pintarja*, Pri Kovaču na Produ – po dejavnosti kovača, na lokaciji ob Sori (na naplavljenem produ), Pri Šlosarju – po dejavnosti orodjarja, kovinarja, narečno *šlosarja*).

Zgodovinski zapisi

Zapisi hišnih imen v zgodovinskih virih nam potrjujejo, da je hišno ime v času nastanka tega vira že obstajalo. Z njimi si včasih lahko pomagamo tudi pri ugotavljanju izvora hišnega imena. Zapisi iz zgodovinskih katastrov so za Selo in Zabrežnik iz katastrske občine Dobračeva pridobljeni iz Franciscejskega katastra za Kranjsko, natančneje iz Abecednih seznamov lastnikov zemljišč iz leta 1839. Navedeni kataster hrani Arhiv Republike Slovenije.

Tudi v statusu animarum oz. družinski knjigi so hišna imena vodena kot posebna kategorija. V tabelah so za vse navedene vasi izpisana imena iz statusa animarum za obdobje 1820–1960 župnije Žiri. Navedena družinska knjiga je hranjena na sedežu župnije Žiri.

Jezikoslovna pojasnila

Hišna imena kot tudi narečja ter njihovi krajevni govori so del kulturne dediščine, zato so zbrana in zapisana v njihovi narečni obliki. Pri zapisu narečnega izgovora hišnega imena so uporabljena naglasna znamenja, ki povedo, kako je hišno ime naglašeno in kakšen je naglašeni samoglasnik. Ostrivec pomeni ozek in dolg glas (npr. répa, móka), strešica zaznamuje širok in dolg glas (npr. pēta, rōka), krativec pa širok in kratek glas (kmèt, nastòp). V govoru in s tem tudi v hišnih imenih vasi Poljanske doline je še mogoče slišati samoglasnika -ie, -uo, kot npr. v besedah piéc (peč), puót (pot). V poljanskem narečju sta naglašena samoglasnika i in u vedno kratka, g pa se izgovarja kot priporniški zvoneči γ. Pri zapisu je uporabljen tudi znak za polglasnik "ě", ki ga izgovarjamo kot samoglasnik v besedah pes (pəs), vrtnar (vərtnar).

Hišnim imenom so dodane še delno poknjžene oblike, to je narečnemu izgovoru kar najbližji zapis z znaki slovenske abecede s poknjženo končnico imena.

Žiri med leti 1928 in 1947 (vir: dokumentacija Slovenskega etnografskega muzeja, Vekoslav Kramarič)

SELO

Nekaterim krajem so dali kar najbolj splošno ime, ki že samo po sebi pomeni naselje. To velja tudi za Selo v žirovski kotlini (Planina, 1981).

Po navedbah Ljubomirja Cankarja ima Selo dve središči. Prvo je pri trgovini, ki je vrsto let služila oskrbi z osnovnimi živili in družbenemu udejstvovanju. Zgrajena naj bi bila pred približno 200 leti, v tem času je zamenjala več kot

14 lastnikov, ni pa znano, kdo jo je zgradil. Za to hišo starejši poznajo še hišno ime Pri Bendetu, nekateri uporabljajo tudi ime Pri Mecetu, v bolj pogosti rabi pa je hišno ime V Trgovini.

Drugo večje središče pa je Pri Modrjanovcu, kjer deluje tudi ŠRD Pristan. Tu se domačini družijo ob različnih športnih aktivnostih (Cankar, 2001).

Pri Modrjanovcu okoli leta 1910 (vir: arhiv Karmen Reven)

Sedanji lastniki Modrjanovčeve domačije razlagajo, da naj bi ime nastalo po prednikih, Johanu Polanšku in njegovi ženi. V vasi sta bila edina, ki sta znala brati in pisati. K njima so prihajali od blizu in daleč, da sta ljudem prebiral uradne spise in jim po potrebi tudi kaj napisala. V času, ko je bila večina kmečkega prebivalstva nepismena, sta bila za ljudi kot modrijana, zato so jima tako rekli. Ime se ju je prijelo, tudi po tem, ko sta se iz Ledin preselila na Dobračevo. Njun sin Jakob je domačijo s takratnim imenom Pri Kovačiču leta 1880 zakupil. Kot izučen kovač je dobro delal, si zgradil novo hišo in postal znan Modrjanovc daleč naokoli.

Nekdanji gospodar domačije Pri Cenetu, Vinko Mlinar, je bil prevoznik piva iz Škofje Loke do Žirov. S konjsko vprego in vozom je tovoril pivo v lesenih hrastovih sodih in zabojih s 25 steklenicami ter ga hranil v ledenici, posebnem kletnem prostoru, z notranje strani obitem z lesom. Med betonsko in leseno steno so vlagali led, pomešan z žaganjem. Tako so pivo hladili več mesecev. Cenetov gospodar je s pivom oskrboval 21 gostilničarjev v Žireh, na Selu, Vrhu, na Fužinah ter 28 zasebnih odjemalcev, med katerimi je bila največja Mici Poljanšek. Obstaja podatek, da je v letu 1920 12 gostilničarjem pripeljal skupno 14.724 litrov piva (Cankar, 2001).

Pri Cenetu (vir: arhiv Mirana Trčka)

Spredaj desno Pri Klunu, zadaj levo Pri Starmanu, v sredini Pri Martinu in desno Pri Povletu okrog leta 1960 (vir: arhiv Uroške Uršič)

Po pripovedovanju domačinov naj bi nekdanji lastnik Krutarjeve domačije s posebnimi lesenimi pastmi lovil krte, da ne bi povzročali škode na kmetijskih površinah. Zaradi njegovega ravnanja naj bi hiša, kjer je živel, dobila ime Pri Krtarju. Zanimivo pa je, da je ljudem razlagal, da sta najboljša pripomočka za lovljenje palica in lesena proteza, ki se je vdiral v prerito zemljo (bil je namreč brez noge). Kjer se mu je vdrlo, je zemljo razgrebel in v rov nastavil past (Cankar, 2001).

Pri Martinu okoli leta 1970 (vir: arhiv Olge Kogovšek)

Pri Klunu okoli leta 1929 (vir: arhiv Uroške Uršič)

Pri Čaru okoli leta 1980 (vir: arhiv Ane Hladnik)

Hišna št.	Stara hišna št.	Franciscejski kataster 1839	Status animarum 1820-1960	Hišno ime narečno	Hišno ime poknjízeno
1	/	/	/	Pər Matíevžu	Pri Matevžu
2	16	/	Vencel, Grošelj/ Tilcek	Pər Bendiét/ Pər Meciét	Pri Bendetu/ Pri Mecetu
3	3	/	Kafern/Kafevc	Pər Tuónet	Pri Tonetu
4	7	/	Štefan	Pər Štíefan	Pri Štefanu
5	1	/	Kendovec	Pər Kéndovc	Pri Kendovcu
6	6	/	Jakopič	Pər Povlíet	Pri Povletu
7	/	/	/	Pər Mərtín	Pri Martinu
9	20	/	Kljun	Pər Klùn	Pri Klunu
11	22	/	Cankar	Pər Cánkari	Pri Cankarju
12	/	/	/	Pər Ajnžiét	Pri Ajnžetu
13	/	/	/	Pər Čròv/U Láz	Pri Črvu/V Lazu
14	/	/	/	Pər Štrájt	Pri Štrajtu
15	/	/	/	Pər Vərhóvc	Pri Vrhovcu
16	2	/	Kadma/ Koudarna	Pər Kadərn	Pri Kadrmu
17	18	/	Cene	Pər Ceniét	Pri Cenetu
18	/	/	/	Pər Šmón	Pri Šmonu
19	17	/	Jože/Paradiški Miha	Pər Jüžet	Pri Južetu
20	10	/	Brezar	Pər Briézari	Pri Brezarju
21	/	/	/	Pər Čáru	Pri Čaru
22	/	/	/	Pər Aleksándər	Pri Aleksandru
23	11	/	Brdar	Pər Bərdari	Pri Brdarju
24	14	/	Žarlinc/Žulinc	Pər Žvərlín	Pri Žvrlínu
25	12	/	Pintar	Pər Pintari	Pri Pintarju
26	/	/	/	Pər Jóhan	Pri Johanu
27	19	/	Javornčk	Pər Jávərnčk	Pri Javarenčku
28	15	/	Brcek/Lakušca	Pər Lákušc	Pri Lakušci
29	25	/	Udovnik	Pər Udóvnc	Pri Udovniku
31	24	/	Modrijanovec	Pər Madrijánovc	Pri Modrijanovcu
33	13	/	Kovač	Pər Kováč na Pruód	Pri Kovaču na Produ
35	9	/	Na Kopišc	Pər Kapišari	Pri Kopišarju

Hišna št.	Stara hišna št.	Franciscejski kataster 1839	Status animarum 1820-1960	Hišno ime narečno	Hišno ime poknjízeno
37	/	/	/	Pər Stárman	Pri Starmanu
60	/	/	/	Pər Andréjč	Pri Andrejcu
63	/	/	/	Pər Rüdlnu	Pri Rudelnu
64	/	/	/	Pər Zágari	Pri Zagarju
65	37	/	Šemanik	Pər Šemanik	Pri Šemaniku
72	38	/	Kališar	Pər Kališari	Pri Kališarju
74	/	/	/	Pər Jülk	Pri Julki
80	31	/	Martinec	Pər Mərtínc	Pri Martincu
81	55	/	Ašernik	Pər Ášernk	Pri Ašerniku
82	/	/	/	Pər Šemanik na Grič	Pri Šemaniku na Griču
85	/	/	/	Pər Kərtari	Pri Krtarju
86	36	/	Arhar	Pər Árhari	Pri Arharju
90	/	/	/	Pər Frèncu	Pri Frencu
95	44	/	Tominc	Pər Tomínc	Pri Tomincu
97	58	/	Šurk	Pər Šürk	Pri Šurku
/	23	/	Lenarčeva Franca	/	/
/	4	/	V Grapi	/	/
/	8	/	Modrijanovc mlin	/	/
/	/	/	V debelem brdu	/	/
/	/	/	Zelenjakov Janez	/	/

ZABREŽNIK

Več krajev je ime dobilo po legi, značilni lokaciji, kjer se razprostirajo. Za Zabrežnik, v severnem delu Žirovskega vrha, velja razlaga, da je dolincem, v tem primeru Žirovcem, za bregom, zato tako ime (Planina, 1981).

Pri Gričarju po obnovi hiše leta 1971 (vir: arhiv Zdenke Novak)

Gričarjev hlev iz okoli leta 1850 (vir: arhiv Zdenke Novak)

Hišna št.	Stara hišna št.	Franciscejski kataster 1839	Status animarum 1820-1960	Hišno ime narečno	Hišno ime poknjženo
1	7	/	Zakroščenova bajta	Zakruoška bajta	Zakroška bajta
2	Selo 5	Pod Bertz	Zakrogom	Za Kruógam	Za Krogom
3	6	U Bresnig	V breznic	U Briéžnk	V Brežniku
4	4	Per Maln	Malen/ V Grapi/Grapar	Pər Grápari/ Pər Juóškocv	Pri Graparju/ Pri Joškocvu
5	3	Podbrsnig	Šubic	Pər Šúbc	Pri Šubcu
6	8	/	Gričarjeva bajta/ Šloser	Pər Šluósari	Pri Šlosarju
7	2	/	Gričar	Pər Gñčari	Pri Gričarju
8	1	Sabrsnig	Sivkar	Pər Sivkari	Pri Sivkarju
/	9	/	Šubcova bajta	/	/

Pri Sivkarju (vir: Wikimedia, avtor: Doremo)

Izdajatelj zaradi podatkov, pridobljenih preko ustnih virov, ne jamči za popolno pravilnost hišnih imen in zgodb ter ne odgovarja za morebitne tipkarske napake v besedilu in zapisu hišnih imen.

Za pomoč pri raziskovanju hišnih imen se zahvaljujemo sodelujočim domačinom, župniku v Žireh ter dr. Jožici Škofic (ZRC SAZU).

Za ogled zbranih hišnih imen obiščite www.hisnaimena.si

Fotografija na naslovnici: Kozolec na domačiji Pri Gričarju, postavljen okoli leta 1850 (vir: arhiv Zdenke Novak)

Viri in literatura:

PLANINA, France, 1981, Imena naselij v Loški občini, Loški razgledi, letnik 28

CANKAR, Mirko, 2001, Selo pri Žireh: Selo-Sela-Sele

<https://commons.wikimedia.org/>

Listina - Attribution-ShareAlike 4.0 International - Creative Commons (licenca za uporabo fotografij na portalu Commons Wikimedia)

Prr Matičovžu Prr Bendičt Prr Meciēt
Prr Tuónet Prr Štiefan Prr Kéndovec
Prr Podličt Prr Martín Prr Klün
Prr Čánkari Prr Ajnziēt Prr Čröp U Láz
Prr Štrájt Prr Vrhóvec Prr Kadřrn
Prr Čeniēt Prr Šmón Prr Južet Prr Briězari
Prr Čáru Prr Aleksándřr Prr Břřđari
Prr Zřřřlin Prr Pintari Prr Jóhan
Prr Jávarněk Prr Lákušc Prr Uděvňk
Prr Madřřánovec Prr Kováč na Pruód
Prr Kapřřřari Prr Štřřřman Prr Andreje
Prr Růđlnu Prr Lágari Prr Šemanik
Prr Kalřřřari Prr Jůlk Prr Martine
Prr Ašerňk Prr Šemanik na Čřřč Prr Křřřřari
Prr Arřřřari Prr Frěncu Prr Tomine
Prr Šřřřk La Kruošškā bájta La Kruógam
U Briězňk Prr Čřřřřari Prr Juošškovec Prr Šůbc
Prr Šluošřari Prr Čřřřřari Prr Šřřřřari